

Za gospodarje

Maribor, dne 19. aprila 1933.

Izgledi za napredek v sadjarstvu Mežiške doline.

(Izgledi po sadnem ogledu v Prevaljah.)

(Konec.)

O drugih sortah, ki niso v sadnem izboru, ne bom pisal, dovolj je, da omenim mnogo najzlahtnejših sort, ki so jih posamezniki prinesli in ki rodijo le redko. Vse te je bolje, če se jih precepi ali pomladi in precepi. Mnogo je bilo Mošancljev, ki v kupčiji niso nič pomenili, ker so predrobni; zelo mnogo Železnikarja in Zelenega štetinca. Na trg jih ni bilo dosti, vendar v vigradi bi šli še obe vrsti.

Zlahtnih hrušek je bilo silno malo, zato pa temveč moštnic. Naši gorati kraji gojijo tega sadja čez mero, ko vendar nima mošt nobene cene. Tam, kjer rodi koroška moštnica ali Ozimica, bi gotovo rodilo tudi jesensko ali celo zimsko jabolko. Včasih so sušili hruške, danes je pa mlajši rok opustil to, ko so sušilnice ali pogorele ali sicer propadle. Zanimivo pa so bile na sadnem ogledu Laške tepke. So to slične — nekoliko so debelejšee — navadnim tepkam, ki dozorijo že zgodaj jeseni, a padejo skoroda mehke z drevesa. Te bi bile posebno pripravne za sušenje, ko nam je zmanjkalo že rjavk in podobnih godnic. Vsega skupaj sem zvedel samo za tri drevesa Laških tepk, ki pa vsa rada rodijo.

Ker godnega sadja ni bilo, ne morem o tem pisati. Zanimivo pa je, kako določujejo kmetje posamne sorte sadja, da se vnaša še večja zmeda v imenik sadnih sort. Zelenemu štetincu je v domačem jeziku Župnica, bržčas radi tega, ko je precepil kmetie svojega divjaka s cepiči dobre jablane na župnikovem svetu. Ko sem vprašal drugega sadjarja, zakaj imenuje neznano jabolko Grofovko, mi je povedal, da je dobil cepiče na grofovem sadonosniku. Tudi Jungfrave so visele brez nevarnosti na dreyesu, Gart-

rožence so bile prav užitne, a izvora nisem mogel dognati. Ledeničnice so bile res ob ledenici, a izkazalo se je, da je to naš Železnikar. Zato bi posebej povdaril, da naj sadjarji naše doline gledajo na znanstvena imena, ko precepljajo sadna drevesa, ker se drugače ne moremo pomeniti o sortah ne v listih, ne pri predavanjih.

K. Doberšek.

*

Fr. Wernig, Slovenjgradec:

Povzdiga kmetijstva potom zadrug ali veleposestev?

Na nekem mestu se je glede članka v »Slovenskem gospodarju« z dne 8. marca t. l. »Še o kmetijskem pospeševanju« menda domnevalo, da pisec celega članka simpatizira s kolektivizmom (nasilno zadrugno ureditvijo celega našega kmet. gospodarstva). Da se razprši navedena neosnovana domneva, v naslednjem k stvari nastopna pojasnila:

Vsakdo ve, da so za uspeh vseh zboljšav kmetijskega pridelovanja potrebni ne samo naravni pogoji podnebja, zemlje, tržnih prilik itd., marveč da so za dosego vseh uspehov predvsem merodajni in odločilni: dušeslovni moment prebivalstva danega okoliša in socialna struktura (družabno ustrojstvo). Saj lahko ugotovljamo, da je n. pr. na Koroškem najrodovitnejša in najbogatejša dolina, Labudska dolina, glede gospodarskega napredka in tudi v prosvetnem oziru najbolj zaostala, da stoje nepri- merno revnejši, prav hriboviti kraji glede gospodarske stopnje in v prosvetnem oziru mnogo višje, da je n. pr. naša Gorenjska s prav neugodnimi pridelovalnimi prilikami in slabo zemljo glede gospodarskega in mogoče tudi kulturnega napredka, čeprav tvorijo gorenjsko kmetijstvo pretežno male kmetije, zglednej-

ša, kakor marsikatera druga od narave bolj oblagodarjena slovenska pokrajina.

Radi tega tudi smelo trdim, da je počasnemu in trudapolnemu posplošenju kmetijskih zboljšav in vseh novih načinov boljšega kmetijskega pridelovanja v vsej bivši zapadni Štajerski kriv deloma sedanjí dušeslovni asocijalni moment stoletja v popolni oddvojenosti, samostojnosti in ločitvi od prometa in večjidel tudi od vaše skupnosti živečih gorskih kmetovalcev, in v posebnem družabnem ustroju podeželja, ki pozna na eni strani samo velike posestnike in veleposestnike z raznimi kmetijskimi obrtmi (lesna industrija itd.), na drugi strani pa vse moštvo malih in srednjih posestnikov, kmetovalcev v pravem pomenu besede. Ti so bili do nastopa krize gospodarsko in deloma tudi duhovno popolnoma odvisni od prvih, večjidel tudi kupčijsko usmerjenih vodilnih večjih posestnikov in veleposestnikov ter trgovcev, katerih posestva je mogoče vsled obsežnosti lahko brez zadružne vzajemnosti najmodernejše racionalizirati in katerih postranski donosnejši, trgovsko-posredovalni poklic že po svojem bistvu ni naklonjen organizaciji kmečkega podeželja in zadružni vzajemnosti malih in srednjih posestnikov, slovenskih kmetovalcev v pravem pomenu besede. Radi tega se je tudi v vsej bivši Štajerski moglo razmahniti le kreditno zadružništvo, vse ostalo produktivno zadružništvo pa je večjidel le hiralo ali propadlo.

Navedeno socialno ustrojstvo in žnjim v zvezi gospodarska in duhovna odvisnost in neodločnost malih in srednjih kmetovalcev se tudi danes ni dosti spremenila in zaradi tega tudi težkoče pri uvedbi vseh tehničnih izboljšav v kmetijstvu. Vseposod v kmetijskih in upravnih edinicah so se kot zastopniki ljudstva znali uveljaviti navedeni vodilni večji posestniki in veleposestniki, ki so pretežno trgovsko usmerjeni, ki na zunanaj mogoče odlično predstavljajo svojo organizacijo ali občino, na znotraj pa v organizaciji, v svoji edinici kažejo z malimi častnimi izjemami popolno pasivnost. Vsaka kmetijska organizacija, kmetijska zadruga itd. pa zahteva posebno danes predvsem dela, nesebičnega dela, in mnogo poštrevnosti za celo skup-

nost danega podeželja. Čestokrat vodilni veleposestniki vsled medsebojne ljubosumnosti ali iz osebnih kupčijsko-gospodarskih ozirrov celo ovirajo kako gospodarsko akcijo in izboljšavo. Videz gosposke »vzvišenosti«¹ podeželskih veleposestnikov vzbuja tudi v vsem nepoučenem kmečkem podeželju mnenje, da je delo pri živini, za zboljšanje živinoreje, delo na polju manj ugledno, manjvredno; edino razpravljanje in delo v sadjarstvu, v lesni kupčiji in hmeljarstvu se smatra še nekako stanuprimerno.

Iz teh razlogov sem tudi radi dosege večje odločnosti in gospodarske neodvisnosti kmetovalcev radi čimprejšnjega uveljavljenja boljšega in uspešnejšega kmetovanja izrazil za bivšo Štajersko in Dolenjsko potrebo vsestransko izvedenega kmetijskega zadružništva, kakor je danes in je bilo že pred vojno na Gorrenjskem. Nič več in nič manj, kakor to bi želeli. Seveda, enostavnejše je, če se strokovni delavec med ljudstvom rayna v smislu izjave, katero je podal znani strokovni veččak tukajšnjega okraja: »Imam dosti borbe z razmerami glede malih kmetovalcev! Jaz se opiram pri svojem pospeševalnem delu le na teh par veleposestev v mojem okraju, ki mi jamčijo vsaj za točne podatke.«

Radi opisanih težkoč iz dušeslovnega in socialnega vidika za uveljavljenje boljših načinov pridelovanja in zadružništva med ljudstvom v nekaterih naših krajih naj bi se način in uspeh kmetijskega pospeševalnega dela v bodočo ne presojal le po enem merilu in po istih smernicah.

Absolventom kmetijskih šol!

Približno pred mesecem dni smo objavili v listih poziv absolventom kmet. šol, naj pristopijo k svoji, snujoči se stanovski organizaciji »Zvezi absolventov kmetijskih šol«.

Na ta poziv se je odzvalo mnogo tovarišev in na ustanovni obli zbor, ki se je vršil dne 2. aprila v Ljubljani, je prišlo nad 70 tovarišev, ki so izvolili začasnega črji in širji odbor s predsednikom tov. Ovsenikom iz Predoselj pri Kranju. Dlje so v črjem odboru še tovariši: M.

Puklavac iz Ormoža, K. Miklavc iz Podmolnika pri Ljubljani, J. Jerala iz Vodic, V. Šonc iz Novega mesta in T. Bantan iz Dola pri Hrastniku.

Ker so tovariši, ki so se udeležili ustanovnega občnega zbora, ob tej priliki plačali tudi članarino, je bilo mogoče, da smo s tem krili stroške za tisk pravil in članskih izkaznic. Naročili smo tudi članske znake. Da pa bo mogoče znake pravočasno plačati, prosimo tem potom vse tovariše, ki so sicer svoj pristop k Zvezi že prijavili, ne pa še poslali članarine, naj jo pošljejo čimprej, ker Zveza nima drugih dohodkov, kot članarino. Istotako prosimo ponovno tudi vse druge tovariše, absolvente kmetijskih (tudi zadrugne in viničarskih) šol, da se odzovejo našemu vabilu in pristopijo k svoji organizaciji. Tovariši, zavedajmo se, da bo mogla Zveza le tedaj uspešno zastopati naše skupne interese, če bomo v njej kar moč vsi organizirani in če bomo vsi za svojo organizacijo tudi delali!

Zato še enkrat prosimo vse tovariše, naj se prijavijo kot člani k Zvezi. V prijavi naj navedejo svoj točen naslov, pošto in srez ter šolo in letnik absolviranja, obenem pa naj po poštni nakaznici pošljejo tudi članarino za leto 1933 v znesku 20 Din, ker more postati tovariš še le tedaj član, ko prejme Zveza od njega tudi članarino.

Vsak član dobi za vposlano članarino člansko izkaznico in en izvod pravil. Tudi članske znake dobijo člani brezplačno, vendar le osebno na sestankih Zveze, oziroma pri njenih zastopnikih. Kdor pa hoče dobiti znak po pošti, naj pošlje obenem s članarino še 3 Din za poštno stroške.

Tovariše, ki so bili izvoljeni v širši odbor Zveze, pa prosimo, naj poskušajo pridobiti vse absolvente v svojem okolišu za pristop. Ker še nimamo za vse okraje določenih zastopnikov, ki bi izvršili priprave za ustanavljanje podružnic, prosimo tovariše, ki bi bili pripravljeni pomagati pri ustanavljanju podružnic v svojem okraju, naj to obenem s prijavo sporočijo. Nato jim bomo poslali nadaljna navodila.

Dokler Zveza nima v Ljubljani svojega lokala, prosimo, da se vsi dopisi, prijave in članarine pošiljajo na naslov tajnika: Tone Bantan, p. Dol Hrastniku. Na ta

naslov naj se obrnejo tudi tovariši, ki žele morda kakšnih pojasnil glede Zveze. Prosimo pa da v tem slučaju pošlje vsak znamko za odgovor.

Kadar bo Zvezi mogoče najeti v Ljubljani lasten lokal in pričeti z rednim uradovanjem, bomo to tovarišem takoj sporočili potom listov. Da pa bo to Zveza mogla storiti, prosimo še enkrat vse tovariše, naj čimprej pristopijo in pošljejo tudi članarino.

Ljudski pravnik.

Vrnitev dolga. Odgovornost prevzemnika za izročiteljev dolg. H. J. Sl. g. Š. p. J. — Pred 8 leti ste posodili znesek 700 Din s 6% obresti. Svojega dolžnika ste že večkrat opominjali na vrnitev posojila, a se je vedno izgovarjal, da bo že vrnil. Sedaj je pa posestvo izročil svoji hčeri. Vprašate, koga morate tožiti, če imate pravico zahtevati obresti za vseh osem let, ali morate obresti in glavnico sešteti in kje morate tožiti. — Ako hoče priti do svojega denarja in tudi do obresti, morate takoj vložiti tožbo pri onem okrajnem (ali po novem zakonu: srezkem) sodišču, kjer ima Vaš dolžnik stalno domovališče. Ako je stalno na Hrvaškem, tedaj ga morate tožiti le edino pri pristojnem sodišču na Hrvaškem. Obresti smete zahtevati samo za 3 leta nazaj, ker so vse ostale obresti že zastarale. Ako je dolžnik kmet, morate obresti do 20. 12. 1932 sešteti k glavnici. Tako za obresti povečano glavnico lahko iztožite, ako Vam dolžnik ne plača 6% obresti. Ako pa dolžnik ni kmet, tedaj morete tožiti le za znesek 700 Din s 6% obresti za 3 leta nazaj od dneva, ko boste vložili tožbo. Predvsem morate tožiti le onega, komur ste posodili. Ako je hčerka vedela za očetov dolg in živi ona v Sloveniji, tedaj morete tožiti tudi njo kot prevzemnico posestva; oproščena bo le tedaj, ako bo dokazala, da za očetov dolg ni vedela, oziroma ni mogla vedeti.

Plačevanje obresti. H. J. Sl. g. Š. p. J. — Dolžniki Vam nočejo plačati obresti. Vi ste jih pa morali posojilnici za pol leta naprej. Ne gre Vam v glavo, kako Vas lahko posojilnica prisili za plačilo obresti, Vi pa drugih ne morete. — Vrnitev posojila in plačevanje obresti je odvisno od dogovora, ko se posojilo najja-

me. Pri posojilnicah se redno dogovori plačevanje obresti naprej, dočim se pri običajnih posojilih to ne zgodi in se vsled tega zahtevajo obresti le za nazaj. Ker ste morali dogovorjene obresti plačati naprej, Vas posojilnica k plačilu obresti lahko prisili, ali pa Vam morda celo odpove posojilo. Ako je Vaš kmet dolжник, tedaj morate prišeti do 20. 12. 1932 zaostale obresti k glavnici in tako povečano glavnico iztožiti. Ako bo ta način izterjanja Vašega denarja privedel do željenega uspeha, Vam ne moremo povedati, ker se bo skoro gotovo dolжник-kmet zatekel pod zaščito kmečkega zakona ter Vam bo tako preprečil sodno izterjanje dolga.

Izterjanje obresti in posojila. H. J. Sl. g. Š. p. J. — V Slavoniji ste bili 7 let poslovođa opekarne. Leta 1924 in 1925 ste posojevali svoj zaslužen denar na 15% letne obresti. Dosedaj so Vam dolžniki obrestí v redu plačevali, sedaj pa naenkrat nočejo plačati ne glavnice in ne obresti. — Ako so Vaši dolžniki kmetje, tedaj morete zahtevati od 20. 4. 1932 dalje samo 6% obresti, sicer pa lahko 15%. V kolikor niso Vaši dolžniki v redu plačali obresti, jih morate do 20. 12. 1932 prišteti k glavnici, ako so dolžniki kmetje. Nato lahko vse dolžnike iztožite in na podlagi sodbe vložite zoper obsojene izvršilni predlog, vendar ne boste na ta način izsilili od njih denarja, ako so zaščiteni kmetje.

Izterjanje dolga od neplačevitega dolžnika. M. B. P. — Dolжник, ki Vam dolguje 1000 Din, je sedaj brez premoženja. Ker je mlad, upate, da bo kdaj imel premoženje. Imate dolžno pismo, ki ga je podpisal: vprašate, kdaj zastara posojilna terjatev. — Vaša posojilna terjatev zastara v 30 letih, obresti pa v 3 letih. Najbolje je, ako svojo terjatev iztožite, ker boste na ta način stalno lahko zasledovali dolžnika, kdaj bo kaj imel in ga takrat z izvršbo prijeli za celotno plačilo glavnice, obresti in stroškov.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski trg. Na mariborski trg dne 13. aprila 1933 so pripeljali špeharji 14 komadov svinj. Svinjsko meso so prodajali po 12 do 14 Din, špeh 13—14. Sla-

me in krme ni bilo na trgu. Kmetje so pripeljali: 5 voz krompirja s 65 vrečami po 0.75—1.25, 40 vreč čebule po 2—2.50, česen 8—10, zelje glava 2—3, kisló zelje 4, repa 2. Italijanska karfijola 6—12, hren 6—8, ohrovt 1—2, italijanska solata 14 Din. Na trgu so bili 4 vozi jabolk po 2—7 Din, suhe slive 6—8, celi orehi 7—8, luščeni orehi 22—28. 12 vreč pšenice po 1.75—2, 3 rži 1.50, 18 ječmena 1.50, 16 koruze 1.25—1.50, 13 ovsa 1—1.25, 7 prosa 1.75, 2 ajde 1—1.50, 14 fižola 2—3. Kokoš 20—30, piščanci 30—40, gos 60, puran 60—90, raca 20—30. Mleko 2—3, smetana 10—12, surovo maslo 26—28, jajca 50 do 75 par.

Mariborski živinski sejem 11. 4. 1933
Na ta živinski sejem je bilo prignanih: 13 konj, 7 bikov, 174 volov, 312 krav in 22 telet, skupaj 528 komadov. Povprečne cene so bile sledeče: debeli voli 5—5.50 D, poldebili voli 3.50—4.50, plemenski voli 3—3.25, biki za klanje 3.25—3.50, klavne krave debele 2.75—3.25, plemenske krave 1.50—2.50, krave klobasarice 1.25—1.75, molzne krave 1.50—2.75, breje krave 1.50—2.75, mlada živina 4—5, teleta 4—5 za 1 kg žive teže. Prodanih je bilo 230 komadov.

Mesne v Mariboru so bile sledeče: volovsko meso I. vrste 8 do 10 Din, II. vrste 6 do 8 Din, meso od bikov, krav in telic 4 do 6 Din, telečje meso I. vrste 10 do 12 Din, II. vrste 6 do 8 Din, svinjsko meso 10 do 16 Din za 1 kg.

Razna obvestila.

Vinarsko društvo za dravsko banovino. Sedmi redni občni zbor tega društva v zvezi z vinarskim kongresom in vinsko razstavo se vrši 24., 25. in 26. maja v Novem mestu. Občni zbor bo 24. maja. Na praznik Vnebohoda Gospodovega, 25. maja, bo vinarski kongres z naslednjimi predavanji: trsni izbor (Ivo Zupanič), namizno grozdje (Franjo Lukman), obnova vinogradov (Franjo Gombač), vino v trgovinski politiki (Petovar). Ob 11. uri otvoritev vinske razstave z vinskim sejmom. V petek, 26. maja, poučni izlet v vinorodne kraje Dolenjske.